

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE TEKNİK ARAŞTIRMALAR
DERGİSİ

Yaşam Memnuniyetine Bağlı Olarak Göçmen Algısının Sosyolojik Analizi

Erhan TECİM ^a , Fatmanur TEKELİ ^b , İbrahim KEŞ ^c

^a Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Konya, Türkiye.

erhan.tecim@selcuk.edu.tr, ROR ID: 045hgzm75

^b Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Konya, Türkiye.

fatmanur.sodali@selcuk.edu.tr, ROR ID: 045hgzm75

^c Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Konya, Türkiye.

ibrahimkes@gmail.com, ROR ID: 045hgzm75

Öz

Göçmen, mülteci, sığınmacı olarak var olan insan ve topluluklar, günümüzde toplumların yapısında etkileyici bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem göç eden hem de göç alan toplumlarda derin etkileri olan ve bundan dolayı sosyal içerme veyahut yabancı düşmanlığı ile sonuçlanan bir süreçtir. Çalışmamız, göçmen algısına etki eden faktörlerin literatürde daha önce yapılmış çalışmalar ile karşılaştırılması ve çalışmanın yapıldığı dönemde bir farklılığın olup olmadığının tespiti amacıyla yapılmıştır. Ayrıca temel problemimiz, göçmen algısı ile yaşam memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının sınanmasıdır. Bu amaçla nicel yöntem kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada 377 kişiye online ortamda anket uygulanmıştır. Anket formunda demografik sorulara ek olarak Göçmen Algısı Ölçeği ve Yaşam Memnuniyeti Ölçeği yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre yaşam memnuniyeti ve göçmen algısı arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Literatür ile uyumlu bir biçimde; gelir ve eğitim düzeyi yükseldikçe yabancı düşmanlığının (Tehlike, Sosyal Dışlama) azaldığı ve hoşgörünün (Sosyal İçerme, İnsancılık) arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Göçmen Algısı, Yaşam Memnuniyeti, Sosyal Dışlama, Sosyal İçerme, Yabancı Düşmanlığı

Atıf Bilgisi

Tecim, E., Tekeli F., Keş İ. (2024), Yaşam Memnuniyetine Bağlı Olarak Göçmen Algısının Sosyolojik Analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 23, 21-36

<http://dx.doi.org/10.59768/sustad.2024.11>

Makale Türü	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi	28.02.2024
Kabul Tarihi	27.05.2024
Yayın Tarihi	26.06.2023
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Bu çalışma için Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Etik Kurulu'ndan 22/04/2021 tarihli ve nolu toplantısında 2021/25 sıra sayılı kararı ile izin alınmıştır.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – iThenticate
Etik Bildirim	sosyoteknik@selcuk.edu.tr
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Sociological Analysis of Migrant Perception Based on Life Satisfaction

Erhan TECİM ^a , Fatmanur TEKELİ ^b , İbrahim KEŞ ^c

^a Selçuk University, Department of Sociology, Konya, Türkiye
erhan.tecim@selcuk.edu.tr, ROR ID: 045hgzm75

^b Selçuk University, Department of Sociology, Konya, Türkiye
fatmanur.sodali@selcuk.edu.tr, ROR ID: 045hgzm75

^c Selçuk University, Department of Sociology, Konya, Türkiye
ibrahimkes@gmail.com, ROR ID: 045hgzm75

Abstract

People and communities that exist as migrants, refugees and asylum seekers are an influential factor in the structure of societies today. It is a process that has profound effects on both migrating and receiving societies and therefore results in social inclusion or xenophobia. Our study was conducted to compare the factors affecting the perception of immigrants with previous studies in the literature and to determine whether there is a difference in the period of the study. In addition, our main problem is to test whether there is a significant relationship between immigrant perception and life satisfaction. For this purpose, an online questionnaire was applied to 377 people in the study using quantitative method. In addition to demographic questions, the questionnaire includes the Migrant Perception Scale and Life Satisfaction Scale. According to the results of the research, no statistically significant relationship was found between life satisfaction and migrant perception. In accordance with the literature, it has been determined that as income and education level increase, xenophobia (Danger, Social Exclusion) decreases and tolerance (Social Inclusion, Humanitarianism) increases.

Keywords

Migrant Perception, Life Satisfaction, Social Exclusion, Social Inclusion, Xenophobia

Citation

Tecim, E., Tekeli F., Keş İ. (2024), Sociological Analysis of Migrant Perception Based on Life Satisfaction, *Selcuk University the Journal of Social and Technical Researches*, 23, 21-26

<http://dx.doi.org/10.59768/sustad.2024.11>

Article Type	Research Article
Date of Submission	28.02.2024
Date of Acceptance	27.05.2024
Date of Publication	26.06.2023
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. Permission for this study was obtained from the Ethics Committee of Selçuk University Faculty of The Literature with the decision number at the meeting dated 22/04/2021 and numbered 2021/25 of the relevant board.
Plagiarism Checks	Yes - iThenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	sosyoteknik@selcuk.edu.tr
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Giriş

Göçmen, mülteci, sığınmacı gibi kavramlar devletlerin anayasalarında tanımladıkları hukuki statüler olarak işlev görmektedir. Günlük kullanımda (TV, sosyal medya, gazete vb.) aralarında herhangi bir fark gözetilmemektedir. Akademik yazında da kavramların birbirleri yerine kullanıldığı görülmektedir. Fakat bu kullanım şekli, ifade edilmek istenilenle ilgili geneli ortaya koymada herhangi bir eksikliğe neden olmamaktadır. Yine de sosyoloji açısından kavramsal kullanımda, özellikle bir tipoloji olarak, hukuki tanıma ek ortaya çıkan toplumsal özelliği belirtecek bir kavramın kullanılması; bu alanda bir boşluğu dolduracaktır.

Literatüre bakıldığında göçmenle ilgili “yabancı” ve “marjinal insan” tipleştirmesinin kullanıldığı görülmektedir. Yabancı kavramsallaştırması sosyal tipoloji olarak Simmel tarafından ortaya atılmış bir kavramdır (Simmel, 2020, s. 149-154) Ayrıca “O, kendide bir Yahudi olan Simmel’in derin bir içgörü ve kavrayışla Sociologie’de tanımladığı “yabancı”nın ta kendisidir” (Park, 2021, s. 81). Aynı durum “marjinal insan” kavramsallaştırması içinde geçerlidir. “Özgürlüğüne kavuşmuş Yahudi tarihsel ve tipik olarak marjinal bir insandır” (Park, 2021, s. 81). Yerli çalışmalardan ise, yabancı kavramsallaştırmasının Suriyeliler üzerine yapılan çalışmalarda kullanılması ile ilgili eleştirel bir çalışma olarak (Kahya Nizam & Sallan Gül, 2019) örnek verilebilir. Göç ve göçmenlik bir süreç içinde ortaya çıkan ve hem göç eden hem de göç edilen toplumlarda değişikliğe sebep olan bir toplumsal durumdur. Bu toplumsal durumu “Bir kültürel grubun üyelerinin, daha fazla itibara ve güce sahip gruba uyum sağlamaya çalıştığı iki kültürlü (ya da çok-kültürlü) durum” (Stonequist, 2021, s. 82) olarak tanımlayabiliriz. Konumuz açısından bakıldığında göçmen göç ettiği ülkede kendine bir yer edinmeye çalıştığı durumu ifade etmektedir. Göç eden açısından bu toplumsal durum süreç içerisinde dört aşamaya bölünebilir. Bu aşamalar ilk önce konumuz olan Suriyeli göçmen özelinde değerlendirilecektir. İlki sürüklenme diyeceğimiz savaş, doğal afet vb. büyük çaplı olaylar sonrası gelişen aşamadır. Burada geniş ve büyük kitleler halinde gerçekleşen göç, travmatik bir durumu ortaya çıkarır. İkinci aşama, göçmenin göç ettiği yerde hayatta kalmasını sağlayacak yeni yaşam stratejileri geliştirdiği tutunma aşamasıdır. Üçüncü aşama, sürecin uzaması ya da göç edilen yere tekrar dönmenin düşünülmediği ve artık gelinen yerde yeni bir düzen kurulan yerleşme aşamasıdır. Sosyal içerme genelde bu aşamada daha belirgin hale gelir. Dördüncü aşama ise genellikle ikinci nesil göçmenlerde ortaya çıkan göç edilen topluma adaptasyon sonucu mevcutta bulunan çoğu problemin aşıldığı yerleşme aşamasıdır. Bu saydığımız sürecin bir de göç edilen toplumun verdiği tepki üzerinden değerlendirilmesi “Göçmen Algısını Belirleyen Değişkenler” başlığı altında incelenmiştir. Tüm bu süreç ve karşılıklı etkileşimler göz önüne alındığında ortaya çıkan olgu için kullanılacak kavram sosyal içerme ve dışlamaya gönderme yapacak bir kavram demeti olmalıdır. Örneğin ülkemizde kurulan kampların bulunduğu bölgelerde *Suri* ifadesi hem bir kabulü hem de dışlamayı bir arada gösteren bir kavram olarak kullanılmaktadır.

1. Yaşam Memnuniyeti ve Göçmen Algısı

Yaşam memnuniyeti, bireysel olarak kişinin hayatından ve ona etki eden faktörlerin genel olarak iyilik halinde olması anlamında kullanılmaktadır. “Toplumsal refahın ekonomik göstergeler dışında mutluluk, yaşam memnuniyeti ve öznel iyi oluş çerçevesinde ölçülebileceği görüşü, bu alanda yapılan çalışmalara temel oluşturmuştur” (Dündar & Yasım, 2022, s. 294) Bu bağlamda bir toplumda mutluluk düzeylerinin ölçülmesinde ona etki eden faktörlerden biri de göçmen algısı olup yaşam memnuniyetine etkisi konumuz bağlamında incelenecektir.

Göçmen algısı üzerine literatürde çok sayıda yapılmış çalışma bulunmaktadır. Bunlar genelde göç ve sonucunda ortaya çıkan güvensizlik ve göçmenlerin çeşitli tehlikeleri barındırdığı, en azından göç alan yerlerde algının bu yönde olduğu, varsayımından hareket etmektedir. Bauman’ın göç ve göçmenliği insan atıkları olarak değerlendirdiği “Iskarta Hayatlar Modernite ve Saffraları” isimli çalışması tamamen bu varsayım üzerinde kurgulanmıştır (2020, s. 40).

Yapılan literatür taramasında yaşam memnuniyeti ve göçmen algısının spesifik olarak birlikte değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yeşildağ (2022, s. 37) göçmen karşıtlığına etki eden faktörleri araştırdığı çalışmasında, yaşam memnuniyetini de değişken olarak ele almış ve yaşam memnuniyeti ve göçmen karşıtlığı arasında negatif ve anlamlı korelasyon olduğunu ifade etmiştir. Ancak bu çalışmanın ilgili korelasyon analizi tablosu incelendiğinde yapılan yorumun hatalı olduğu ve yaşam memnuniyeti ve göçmen karşıtlığı arasında herhangi bir korelasyonun olmadığı (r: -0,124) fark edilmiştir.

1.1. Göçmen Algısı, Yabancı Düşmanlığı ve Sosyal İçerme

Günümüzde temel belirleyici ekonomi ve buna bağlı olarak gelişen refah anlayışıdır. Göçmen algısı hakkında yapılan çalışmalara bakıldığında gelir seviyesinin arttığı durumlarda daha ılımlı yaklaşım sergilendiği tersi durumda ise algının karşıtlığa doğru evrildiği görülmektedir. European Social Survey (ESS) 2018 verilerine göre; Norveç, Almanya, İsviçre gibi görece refah seviyesinin yüksek olduğu ülkelerde göçmen karşıtlığının daha düşük bulunması gelir seviyesi ve göçmen karşıtı tutum arasındaki negatif ilişkiyi doğrulamaktadır (Bozkurt, Kaya-İnceplik ve Baigabylov, 2021, s.63).

Göçmen algısının temel belirleyicisi ekonomik olsa da tetikleyici unsur medyadır. Medyada yaratılan göçmen imgesi ve şehir efsaneleri şeklinde ülkenin kendi vatandaşlarına vermediği ayrıcalıklara sahipmiş gibi bir algı yaratmakta ve tepkisel olarak göçmen karşıtlığı ortaya çıkmaktadır. Özellikle bazı göçmen grupların olumsuz davranışlarının medya aracılığıyla gündeme getirilmesi ve bazı durumlarda abartılması; aynı zamanda bu olumsuz davranışların insanlar arasında konuşulurken her aktarımın bir ilave taşınması ve şehir efsanesine dönüşmesi gibi durumlar; göçmen karşıtlığında etkili olmaktadır (Tecim & Karakoyunlu, 2021, s. 2840) (Koyuncu, 2014, s. 91).

Göçmen algısının tahammül edilemez boyutlara ulaşması sonucu yabancı düşmanlığı ortaya çıkmaktadır. Artık göçmen, bir tehlike unsuru olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda ilk önce ülke refahına engel, salgın hastalık taşıyıcısı olan göçmen, terör ve güvenlik tehdidi olarak görülmeye başlanmıştır. Koyuncu'nun da temas ettiği üzere "Suriyeli çocuklar arasında çocuk felci ve kızamık aşısı olmayanların bir dereceye kadar yüksek yüzdesi Türkiye'deki çocukları riske atmaktadır" (Koyuncu, 2014, s. 35). Ayrıca genel bir "güvenlik tehdidi olarak nitelenmeye başlanan göçmenler, sosyal mevkilerin kayganlığından ve kırılabilirliğinden kaynaklanan endişelerin yöneleceği alternatif bir hedefe" dönüşmektedir (Bauman, 2020, s. 66).

Kulaktan kulağa aktarılma, medya vb. araçlar ile ortaya çıkan bu olumsuz göçmen algısı; daha çok birlikte yaşama ve iletişime geçme imkânlarının doğması ile değişmekte ve göçmenlere yönelik daha olumlu bakış açıları ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda sosyal içerme var olan sosyal dışlanmanın karşıtı olarak anlam kazanmaktadır. Göçmen karşıtlığının ortadan kalkması veya en azından belli oranda azalması ile olumlu bir tavır alış olan sosyal içerme gerçekleşecektir.

Ayrıca bilmemiz gereken bir husus da sosyal dışlanmanın "Avrupalı" bir kavram olduğudur. "Uzun süreli işsizliğin ve esnek istihdam biçimlerinin yaygınlaşması, sosyal korumanın ve sosyal hizmetlerin daraltılması ve azaltılması, mutlak ve görece anlamda yoksulluğun artması ve demokratik katılımın zayıflaması ile bağlantılı çok yönlü dinamik bir süreç olarak beliren sosyal dışlanma, küresel bir olgu olmakla birlikte, sosyal politika alanına "Avrupalı" bir kavram olarak" (Erdoğan, 2004) girmiştir. Problem haline gelen sosyal dışlanmanın ortaya çıkış şartlarına bakıldığında ekonomik faaliyetlerde meydana gelen bir darlığın ve yoksunluğun sonucu menşei ülkenin sosyal yapısı ile ilgili dayanışmanın ve toplumsal kabulün devlet eliyle -sosyal devlet- sağlandığı ülkeler için geçerlidir. Türkiye gibi geleneksel dayanışma kalıplarına sahip toplumlarda sosyal dışlanma olmadığından Avrupa'daki gibi problem haline gelmemiştir. İlgili ülkelerde devlet eliyle gerçekleştirilen çoğu politika, insanlar arasında kendi kendine yapılmaktadır. Fakat son dönemde özellikle göçmen ve mülteci sayısındaki hızlı artış sonucunda geleneksel dayanışma kalıplarından uzaklaşmaya başlanmıştır. Bu durum göçmenlerle ilgili yapılan çalışmalara da yansımış olup örneğin; göçmen karşıtlığı sorularına verilen cevaplardan "derhal sınır dışına çıkarılmalılar" çok düşük bir oranda kalırken (%9), "savaş devam ettiği müddetçe gözetim şartıyla burada kalmalılar" (%49) oranında çıkmış (Koyuncu, 2014, s. 126) olup artık dayanışma biçiminin kısmen değişikliğe uğradığını göstermektedir.

"Sosyal dışlanma en belirgin olarak ekonomik alanda kendini göstermektedir" (Altınsoy, 2019, s. 63). Bu durumun farklı bir tezahürü ise göçmen karşıtlığı ve sosyal içerme açısından ekonomik faaliyetlere ve işgücüne katılım karşısında göç alan ülkenin vatandaşları ikircikli bir durumla karşılaşmaktalar. Genel insani değerler açısından makul görülen bazı durumlar ile sosyal içerme gerçekleşecek iken "neden benim ülkemde rahat yaşıyor" gibi bir durumla karşıtlığı dolayısıyla sosyal dışlanmayı besleyen bir durum söz konusu olabilmektedir.

"Sosyal içerme, bazı kişi, grup ya da toplulukların koşullarının başkalarının koşullarıyla karşılaştırarak yargıya varılan nispi bir kavramdır" (Altınsoy, 2019, s. 39). Genel olarak literatürde kullanıldığı haliyle nispiyeti değişen şartlara göre farklı oluşundan kaynaklanmaktadır. Bu durum, sosyal dışlama ve sosyal içermenin ne olduğuna ya da kimler için kullanıldığına kadar farklılık gösterebilmektedir. Göç olgusu üzerinden bakıldığında, başlangıç olarak köyden kente göç eden bir aile de sosyal dışlanmaya maruz kalabileceği gibi, bölgesel farklılıklar da bunun

sebebi olabilir. Hatta göçmen ve mülteciye olduğu gibi ülkesel farklılıklar olup, temelde en temel belirleyen kültürel ya da gündelik davranış kalıpları etrafında şekillenmektedir. Çünkü bir Avrupalı göçmen ile Ortadoğu mülteci arasında gündelik davranışlardaki uyum kültürel farkları ortadan kaldırmakta ya da görmezden gelinmesini sağlamaktadır.

Son olarak hem karşıtlığın temel etkeni ekonomiye bağlı olması ve içermenin de en kolay kabul yolu olarak da ekonomik bir model sunulması ve yaşam standartlarının ortaya koyduğu hayat tarzının tüm dünyada kabul görmesi küreselleşmenin tek tipleştirici etkisi gibi düşünülebilir. Sosyal uyum ve katılım ile bir anlamda geri kalmış –modernleşmemiş- toplumların modernleşmesini sağlamaya dönük bir politika olarak uygulanmaya çalışılmaktadır. Yine ekonomik ve üreticilik bağlamında ortaya katma değer vatandaşlık anlayışı çıkmakta ve eğer ülke ekonomisine bir katkısı var ve kambur değilse göçmenin kalmasında bir sakınca görülmemektedir.

1.2. Göçmen Algısı ve Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Değişkenler

Göçmen algısı üzerine yapılan çalışmalarda ana değişken olarak karşımıza çıkan gelir, çoğu çalışmada yüksekliği olumlu bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. “Hanenin toplam geliri arttıkça göçmen karşıtı tutumlarda gerilemeye tanık olunmaktadır” (Bozkurt vd., 2021: 64). Gelir aralığı kullanan başka bir çalışmada ise en düşük aralık (500-1.500) ile en yüksek aralık (15.001 ve üzeri) göçmen karşıtı tutum sergilerken diğer gruplar (1.501-15.000) arası daha olumlu bir tutum sergilemektedirler (Koyuncu, 2014, s. 198-201). Düşük gelir gruplarında, “göçle gelen yabancı nüfus, genelde eğitim ve beceri eksikliğine bağlı olarak geldiği bölgelerde en düşük sosyo-ekonomik yapıyı oluşturmaktadır” (Özkul & Dengiz, 2018, s. 1047) olduklarından genelde vasıfsız iş gücü ihtiyacını karşıladığı için olumsuz karşılanmaktadır. Ayrıca göçmenler vasıflı olsa da bazı engeller sebebiyle kendi alanlarında iş bulamadıklarından yine vasıfsız iş gücü haline gelmektedirler. Buradan hareketle iki güvenlik endişesi ortaya çıkmakta, ilki ekonomik olup alt ve orta sınıfı kapsamakta diğeri sembolik olup üst sınıfı kapsamaktadır. Yüksek gelir gruplarının olumsuz tutumları ise genelde sembolik olmaktadır.

Bu bağlamda göçmen karşıtlığını üç kategoriye ayırmak mümkündür. Bunlar bireysel, toplumsal ve doğal olarak sıralanabilir. Bireysel olan kişinin kendi dünya görüşü ve çıkarlarına muhalefet eden bir durum ortaya çıkmasından kaynaklanan karşıtlıktır. Toplumsal olan ise toplumun tamamı için ortaya çıkan ve problemleri kolektif olarak yaşanması üzerinden değerlendirilebilir. Genel ahlak sorunsalı ya da toplumsal yapının bozulma durumu gibi. Tabii bu ayrım geçişken olup bireysel olan toplumsala ya da tam tersi toplumsal olan bireyesele dönüşebilir. Karşıtlığın doğal kısmı göçün doğal bir süreç sonucu ortaya çıkması ön kabulünden hareketle normal olan göç yerine doğal olmayan savaş vb. durumlarda yaşanan aşırı göç miktarından kaynaklanır.

Göçmen algısını etkileyen faktörlerden eğitim ile ilgili olarak, eğitim düzeyi arttıkça karşıtlık azalmakta (Bozkurt vd., 2021: 60) ve daha ılımlı bir yaklaşım sergilenmektedir. Cinsiyet ve meslek değişkenlerine göre ise kadınlar ve dolayısıyla ev hanımları daha muhafazakâr bir tutum sergileyip karşıtlıkları yüksek çıkmaktadır (Koyuncu, 2014: 151-154).

Yaşam memnuniyetini belirleyen temel bileşenler kişinin bireysel başarısını ortaya koyan gelir, meslek vb. ile toplumsal yaşamda elde ettiği doygunluktur. Bunların belirleyicilerinden bir tanesi de almış olduğu kamu hizmetlerinden memnuniyettir. Toparlayacak olursak faktörlerin tamamı birbiri ile etkileşim halinde olan gelir, meslek, eğitim ve cinsiyet, yaşam memnuniyeti üzerinde etkili olup göçmen algısı üzerinden şekillenmektedir.

2. Araştırmanın Metodolojisi

Çalışma Nicel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Gerçeklikle temas noktasında Kesitsel olarak yürütülen çalışma; amacına göre açıklayıcı araştırma türüne girmektedir. Açıklayıcı araştırma türleri kendi içerisinde ilişki arayıcı korelasyonel Tarama (Survey) olarak ifade edilen veri toplama tekniği ile online ortamda yürütülmüştür.

Bu çalışma ile literatürde daha önce yapılmış çalışmalar karşılaştırılarak göçmen algısına etki eden faktörlerin ve çalışmanın yapıldığı dönemde bir farklılığın olup olmadığı görülecektir. Çalışmanın temel problemi, göçmen algısı ile yaşam memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının sınılanmasıdır.

2.1. Veri toplama Aracı

Bu çalışmada bir takım temel demografik değişkenlerin yanı sıra hazır ölçekler soru formuna eklenmiştir. Kullanılan veri toplama aracı üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda demografik sorular yer almaktadır. İkinci kısım Tecim ve Karakoyunlu (2021) tarafından geliştirilen Göçmen Algısı Ölçeğinden oluşmaktadır. Ölçek; Tehlike, Sosyal Dışlama, Sosyal İçerme ve İnsancılık olmak üzere dört faktör ve 21 maddeden

oluşmaktadır. Maddeler 5’li likert tarzıdır. Üçüncü kısım ise Akın ve Yalnız (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan 5 maddeli Yaşam Memnuniyeti Ölçeğinden oluşmaktadır.

2.2. Örneklem ve Saha Uygulama

Çalışmanın saha uygulama kısmı 2021 yılı Nisan, Mayıs, Haziran aylarını kapsayan süre içerisinde yapılmıştır. Çalışmanın verileri, Pandemi sürecinde zaman zaman kapanmaların olduğu dönemlere denk gelen bu zaman tarihi içerisinde online olarak toplanan verilerden oluşmaktadır. Bu itibarla saha araştırmasında kullanılan örneklem tekniği elverişlilik örnekleme olurken veri toplama aracı ise Google formlar olmuştur. Katılımcılar, erişime açık olan soru formuna gönüllük ilkesine bağlı olarak tüm Türkiye’den katılmayı tercih edenlerden oluşan kişilerdir. Yapılan ön eleme ve veri temizliğinden sonra 377 kişi araştırmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

		N	%	
Cinsiyet	Kadın	207	54,9	
	Erkek	170	45,1	
Yaş	19 yaş ve altı	27	7,2	X: 33,48
	20- 29 yaş arası	141	37,4	Min: 15
	30- 39 yaş arası	81	21,5	
	40 yaş ve üzeri	128	34,0	Max: 68
Gelir	3000 TL ve altı	155	41,1	X: 5010
	3001 TL- 6000 TL arası	111	29,4	Min: 0
	6001 TL ve üzeri	111	29,4	
Hane Halkı Büyüklüğü	Üç kişi ve altı		30,5	
	Dört kişi	142	37,7	
	Beş kişi	89	23,6	
	Altı kişi ve üzeri	31	8,2	
Eğitim Seviyesi	İlkokul, İlköğretim veya	25	46,6	
	Lise ve dengi okul	71	18,8	
	Ön Lisans	29	7,7	
	Üniversite (Lisans)	154	40,8	
	Yüksek Lisans	38	10,1	
	Doktora	60	15,9	
Çalışma Durumu	Evet var çalışıyorum	219	58,1	
	Hayır bir işim yok	54	14,3	
	İş aramaktayım	12	3,2	
	Öğrenciyim	68	18,0	
	Ev Hanımıyım	18	4,8	
	Emekliyim	6	1,6	
Toplam		377	100	

Çalışmaya katılanların %54’9’u (N: 207) kadın, %45,1’i (N:170) erkektir. Yaş dağılımlarına bakıldığında katılımcılar, 15 ile 68 yaş aralığındadır ve ortalama yaş 33,48 olarak hesaplanmıştır. Gelir durumlarına göre 3000 TL ve altı gelire sahip 155 (%41,1) kişi bulunmaktadır ve bu en fazla sayıda katılımcının yer aldığı kategoridir. 3001-6000 TL arası ve 6001 TL ve üzeri gelire sahip katılımcıların sayısı ise eşittir ve 111 (%29,4) kişidir. Tüm katılımcıların ortalama gelirleri ise 5010 TL olarak hesaplanmıştır. 2021 yılı mayıs ayı asgari ücret Net 2825 TL dir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021). Katılımcıların ortalama gelir düzeyi bağlamında asgari ücretin üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcılar çoğunlukla dört veya daha az kişinin yer aldığı ailelerde yaşamaktadırlar. Eğitim durumlarına bakıldığında, katılımcıların eğitim durumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Öyle ki üniversite veya daha üstü eğitim kurumlarından mezun olanların sayısı tüm katılımcıların %66,8’ine tekabül etmektedir. Bu durum, çalışmanın online olması ve gönüllülük esasına göre veri toplanmasından kaynaklanmaktadır. Katılımcıların %58,1’i (N:219) aktif olarak bir işte çalışmaktadır ve çalışmayan katılımcıların çoğunluğu ev hanımı, öğrenci ve ev hanımı gibi kategorilerde yer almaktadır. Genel olarak katılımcıların eğitim seviyesi ve gelir düzeyleri yüksektir.

3. Araştırmanın Bulguları

Tablo 2. Göçmen Algısı Ölçeği Faktör Ortalamaları

	N	X	SD
Tehlike	377	2,6905	1,18627
Sosyal Dışlama	377	2,0106	1,06835
Sosyal İçerme	377	2,6671	1,22586
İnsancılık	377	3,9529	1,04484

Göçmen algısı ölçeğinin faktör ortalamaları Tablo 2’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde en yüksek ortalamanın (X:3,9529) insancılık alt boyutuna ait olduğu görülmektedir ve yine faktörler içerisinde sadece insancılık faktörü ortalaması 3’ün üzerindedir. Bu durum katılımcıların genel olarak göçmenlere insani olarak yaklaştığını göstermektedir. Göçmenlerin sosyal olarak kabul edilmesi ile ilgili faktör olan sosyal içerme faktörünün ortalaması ise 2,6671 olarak hesaplanmıştır. Bu durum göçmenlere yönelik insani hislerin, kabullenme davranışına tam olarak dönüşmediğini göstermektedir. Benzer bir durum göçmenleri tehlikeli olarak algılamak ve sosyal dışlama parametrelerinde de bulunmaktadır. Tehlike faktörünün ortalaması 2,6605 olarak hesaplanmıştır ve bu değer sosyal dışlama faktörünün ortalamasından (X:2,0106) yüksektir. Ayrıca İnsancılık faktörü dışındaki tüm faktörlerin ortalamasının 3’ten küçük olması bu çalışmaya katılanlar açısından göçmenlerin tehdit olarak algılanmadığı ve sosyal dışlama eğilimlerinin düşük olduğunu ama aynı zamanda sosyal içerme eğilimlerinin de aynı oranda düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Göçmen Algısı Ölçeği puanları ve cinsiyet değişkeni T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	X	SD	t	p
Tehlike	Kadın	207	2,8035	1,17601	2,050	,041
	Erkek	170	2,5529	1,18760		
Sosyal Dışlama	Kadın	207	2,0464	1,08466	,717	,474
	Erkek	170	1,9671	1,04970		
Sosyal İçerme	Kadın	207	2,4646	1,19536	-3,596	,000
	Erkek	170	2,9137	1,22074		
İnsancılık	Kadın	207	3,8502	1,04593	-2,115	,035
	Erkek	170	4,0779	1,03283		

Göçmen algısı ölçeği faktörleri ve cinsiyet değişkeni arasındaki bulguyu gösteren T testi sonuçları Tablo 3’te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde sosyal dışlama faktörü dışındaki tüm faktörlerde cinsiyetler arası anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Ortalamalara bakıldığında kadınların göçmenleri, erkeklere oranla daha tehlikeli algıladıkları ($X_{kadın}: 2,8035 > X_{erkek}: 2,5529$) erkeklerin ise göçmenlere kadınlara oranla daha insani yaklaştıkları ($X_{erkek}: 4,0779 > X_{kadın}: 3,8502$) ve sosyal olarak göçmenlere yönelik kabullenici algılarının ($X_{erkek}: 2,9137 > X_{kadın}: 2,4646$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonuç Koyuncu’nun (2014) bulguları ile benzerdir (s. 151-154). Bulgulardan anlaşılacağı üzere kadın katılımcılar göçmenleri düşük düzeyde tehlikeli görmekte iken yine düşük düzeyde sosyal içermeye tabi tutmaktadır. Bilindiği gibi sosyal etkileşimin sıklığı tehlike algısını azaltabilmektedir. Dolayısıyla insancılığın ve sosyal içermenin böylece artabilmesi de mümkündür.

Tablo 4. Göçmen Algısı Ölçeği puanları ve gelir değişkeni tek yönlü varyans (ANOVA) sonuçları

		N	X	SD	f	p	Tukey*
Tehlike	3000 TL ve altı	155	2,9570	1,17665	10,268	,000	3-1,2
	3001 TL- 6000 TL arası	111	2,7042	1,22158			
	6001 TL ve üzeri	111	2,3048	1,06265			
Sosyal Dışlama	3000 TL ve altı	155	2,1755	1,11736	5,116	,006	1-3
	3001 TL- 6000 TL arası	111	2,0342	1,02970			
	6001 TL ve üzeri	111	1,7568	,99468			
Sosyal İçerme	3000 TL ve altı	155	2,3118	1,13098	18,112	,000	3-1,2
	3001 TL- 6000 TL arası	111	2,6411	1,27549			
	6001 TL ve üzeri	111	3,1892	1,12490			
İnsancılık	3000 TL ve altı	155	3,7919	1,02201	4,662	,010	1-3
	3001 TL- 6000 TL arası	111	3,9459	1,12785			
	6001 TL ve üzeri	111	4,1847	,95210			
Total		377					

*3000 TL ve altı 1. Grup, 3001 TL- 6000 TL arası 2. Grup, 6001 TL ve üzeri 3. Grup

Göçmen Algısı Ölçeği puanları ve gelir arasındaki ilişkiyi gösteren tek yönlü varyans (ANOVA) sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde tüm faktörler için gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Gelir seviyesi azaldıkça katılımcıların göçmenleri daha tehlikeli algıladıkları daha fazla sosyal dışlama eğilimlerinin olduğu buna karşılık gelir seviyesi arttıkça katılımcıların göçmenlere daha insani yaklaştıkları ve sosyal kabullenme eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar literatürle uyumludur. Tehlike ve sosyal dışlama faktörleri yabancı düşmanlığını ifade eden faktörler iken; sosyal içerme ve insancılık faktörleri hoşgörü ifade eden faktörlerdir (2849). Bulgular bu açıdan incelendiğinde bireylerde gelir düştükçe yabancı düşmanlığının artışa geçtiği buna karşın gelir yükseldikçe ise hoşgörü eksenli sosyal içerme ve insancılığa vurgu yapan faktörlerin yükseldiği görülmektedir.

Gelir düzeyinin bir ölçüt olmasının; göçmenlerin vasıfsız iş kolları için düşük ücretli iş gücü oluşturmaları ve benzer işlerde çalışan vatandaşlar için işsizlik tehlikesine yol açmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Sonuçta daha yüksek gelir seviyesine sahip kişiler toplumda ya daha vasıflı işlerde çalışmakta ya da işveren konumunda bulunmaktadır. Dolayısıyla göçmenlerin varlığı onların iş piyasasını ve ekonomik aktivitelerini doğrudan etkilememektedir.

Tablo 5. Göçmen Algısı Ölçeği Puanları ve yaş değişkeni tek yönlü varyans (ANOVA) sonuçları

		N	X	SD	f	p	Tukey*
Tehlike	19 yaş ve altı	27	3,2716	1,14648	3,730	,012	1-2,3,4
	20- 29 yaş arası	141	2,7991	1,17540			
	30- 39 yaş arası	81	2,5597	1,15600			
	40 yaş ve üzeri	128	2,5313	1,18789			
Sosyal Dışlama	19 yaş ve altı	27	2,2222	1,06458	,726	,537	
	20- 29 yaş arası	141	2,0638	1,09161			
	30- 39 yaş arası	81	1,9284	1,02826			
	40 yaş ve üzeri	128	1,9594	1,07142			
Sosyal İçerme	19 yaş ve altı	27	2,1667	1,08899	6,952	,000	4-1,2,3
	20- 29 yaş arası	141	2,4681	1,12721			
	30- 39 yaş arası	81	2,6008	1,31542			
	40 yaş ve üzeri	128	3,0339	1,21657			
İnsancılık	19 yaş ve altı	27	3,4630	1,08243	3,280	,021	1-2,3,4
	20- 29 yaş arası	141	3,9238	,99010			
	30- 39 yaş arası	81	3,8981	1,10169			
	40 yaş ve üzeri	128	4,1230	1,03149			
Total		377					

*19 yaş ve altı: 1. Grup, 20-29 yaş arası: 2. Grup, 30-39 yaş arası: 3. Grup, 40 yaş ve üzeri: 4. Grup

Göçmen Algısı Ölçeği puanları ve yaş ilişkisini gösteren tek yönlü varyans (ANOVA) sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir. Analiz sonuçları, sosyal dışlama faktörü dışındaki tüm faktörlerde gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olduğunu göstermektedir. Tehlike faktörü için 19 yaş ve altındaki katılımcılar diğer yaş kategorilerine göre farklılaşmakta ve göçmenleri diğer kategorilere göre daha tehlikeli algılamaktadır ($X:3,2716$). 19 yaş ve altı katılımcıların diğer yaş kategorilerinden farklılaştığı diğer bir faktörün İnsancılık olduğu görülmektedir ve bu yaş kategorisi insancılık faktörü içerisinde en düşük ortalamaya sahip olan gruptur ($X:3,4630$). Bu yaş aralığındaki kişiler, bildiği üzere sosyal medyayı aktif olarak kullanan ve sosyal medya etkisine daha açık bir yaş grubunu oluşturmaktadır. Geleneksel medyanın aksine sosyal medya pek çok olumsuz düşüncenin daha açık ve doğrudan ifade edilebilmesine ve ayrıca kontrol edilmesi güç olduğu için gerçek haberler kadar yalan haberlerin de hızla dolaşıma katılmasına olanak tanımaktadır. Haberler gerçekliği yansıtırsa dahi kulaktan kulağa aktarılan bilgiler dolaşım esnasında değişime uğramakta ve şehir efsanesine dönüşüm çok daha hızlı gerçekleşmektedir. Bu durum sadece göçmenler konusunda değil pek çok noktada nefret dilinin yaygınlaşmasına ve bilgi kirliliğine neden olmaktadır. Bu yaş grubundaki kişilerin de bu mecradan etkilenmeleri dolayısıyla göçmenleri tehdit olarak algılamaları olasıdır.

Bu yaş grubunun göçmenlere yönelik algısı, medya etkisinin yanı sıra ekonomi ile ilişkili olarak da ele alınabilir. Bu düşüncüyü test etmek için yaş ve gelir arasında çapraz tablo ve ki-kare testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 6'da gösterilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde 19 yaş ve altı katılımcıların %96,3'ünün 3000 TL ve altı gelir grubunda yer aldığı görülmektedir. Ki-kare sonucuna bakıldığında da gelir ve yaş kategorilerinin dağılımlarındaki farklılık anlamlıdır ($p<0,05$). Ve dağılım yaş arttıkça gelir seviyesinin arttığını göstermektedir.

Tablo 6. Gelir ve Yaş arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo ve ki-kare sonuçları

		Gelir			Toplam	
		3000 TL ve altı	3001 TL- 6000 TL	6001 TL ve üzeri		
Yaş	19 yaş ve altı	N	26	1	0	27
		% Yaş	96,3%	3,7%	0,0%	100,0%
		% Toplam	6,9%	0,3%	0,0%	7,2%
	20- 29 yaş arası	N	94	37	10	141
		% Yaş	66,7%	26,2%	7,1%	100,0%
		% Toplam	24,9%	9,8%	2,7%	37,4%
	30- 39 yaş arası	N	18	28	35	81
		% Yaş	22,2%	34,6%	43,2%	100,0%
		% Toplam	4,8%	7,4%	9,3%	21,5%
	40 yaş ve üzeri	N	17	45	66	128
		% Yaş	13,3%	35,2%	51,6%	100,0%
		% Toplam	4,5%	11,9%	17,5%	34,0%
Toplam	N	155	111	111	377	
	% Yaş	41,1%	29,4%	29,4%	100,0%	
	% Toplam	41,1%	29,4%	29,4%	100,0%	
Pearson Ki-Kare:		,000				

Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6 birlikte incelendiğinde, gelir seviyesinin de yaşa bağlı farklılaşmada etkili olduğuna ilişkin yorum anlam kazanacaktır. Elbette altı çizilmesi gereken hususlar vardır. Bunlardan yaş kategorisindeki grupların sayıca oldukça heterojen olması ikinci olarak araştırmanın yapıldığı 2021 yılında Pandemi ve yaşanan büyük ölçekli karantina kapanmaları. Bu süreçle birlikte başlayan ekonomik kriz ve iş bulmanın zorluğu ile Türkiye'nin ekonomik durumunda meydana gelmiş olan olağanüstü değişimdir. Türkiye'nin gittikçe daha yoğun şekilde hissettiği ekonomik kriz ortamında, yüksek enflasyonun yol açtığı pahalılık tüm alanlarda alt ve orta sınıfın ekonomik kaygılarının artmasına yol açmıştır. Bu tür kaygı ortamları, genellikle göçmenler gibi toplumsal grupların günah keçisi ilan edilmesiyle karakterizedir. Bu durumda günümüz yüksek enflasyon ekonomisinde çalışmanın tekrarlanması neticesinde belki sadece düşük gelir grupları ve düşük yaş grupları değil özellikle orta sınıfın göçmenler aleyhine fikir değiştirmiş olabilecekleri ihtimalini düşündürmektedir.

Tablo 7. Göçmen Algısı Ölçeği ve Eğitim seviyesi ilişkisini gösteren tek yönlü varyans (ANOVA) sonuçları

		N	X	SD	f	p	Tamhane's T2*
Tehlike	Lise ve daha düşük	125	3,0427	1,13965	10,214	,000	1-2,3
	Üniversite (Lisans)	154	2,6190	1,21831			
	Lisans Üstü	98	2,3537	1,08205			
Sosyal Dışlama	Lise ve daha düşük	125	2,2864	1,06600	7,955	,000	1-2,3
	Üniversite (Lisans)	154	1,9649	1,09141			
	Lisans Üstü	98	1,7306	,95512			
Sosyal İçerme	Lise ve daha düşük	125	2,2093	1,04404	25,386	,000	1-2-3
	Üniversite (Lisans)	154	2,6266	1,26730			
	Lisans Üstü	98	3,3146	1,09641			
İnsancılık	Lise ve daha düşük	125	3,7760	1,08964	5,734	,004	3-1,2
	Üniversite (Lisans)	154	3,9140	1,08893			
	Lisans Üstü	98	4,2398	,84716			
Total		377					

*Lise ve daha düşük 1. Grup, Üniversite 2. Grup, Lisans Üstü 3. Grup

Göçmen Algısı Ölçeği puanları ve eğitim seviyesi arasındaki ilişkiyi görmek için Tek Yönlü Varyans (ANOVA) analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 7'de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde tüm faktörler için gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0,05$). Farklılığın anlamlı olduğu gruplara bakıldığında, Tehlike ve Sosyal Dışlama faktörleri için lise ve daha düşük eğitim seviyesindeki katılımcıların ortalamalarının diğer eğitim seviyesindeki katılımcılara göre daha yüksek olduğu; dolayısıyla lise ve daha düşük eğitim seviyesindeki katılımcıların göçmenleri daha tehlikeli algıladıkları ($X: 3,0427$) ve sosyal olarak dışlama eğiliminde ($X: 2,2864$) oldukları tespit edilmiştir. Bu durum gelir ve yaş kategorilerinde de ifade edildiği üzere göçmenlerin vasıfsız iş kollarında çalışması; daha düşük maaş ve sigortasız çalışma gibi şartları kabul etmeleri nedeniyle bu sahalarda çalışan vatandaşlara tehdit oluşturma algısından kaynaklanıyor olabilir. Sosyal içerme ve İnsancılık faktörlerinin ortalamalarına bakıldığında, eğitim seviyesi arttıkça bu faktörlerin ortalamalarının arttığı görülmektedir. Bu durum tehlike ve sosyal dışlanma faktörleri ile insancılık ve sosyal içerme faktörlerinin ters

korelasyona sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Hali hazırda birbirlerine zıt durumları ifade eden bu faktörlerin ters korelasyon göstermesi anlamlıdır.

Tablo 8. Yaşam Memnuniyeti Faktör Ortalamaları ve Yaş değişkeni tek yönlü Varyans (ANOVA) sonuçları

	N	X	SD			
Yaşam Memnuniyeti	377	4,2493	,75273			
	N	X	SD	f	p	Tukey*
19 yaş ve altı	27	4,5037	,93046			
20- 29 yaş arası	141	4,0241	,75384			
30- 39 yaş arası	81	4,3481	,68028	7,367	0,000	2-1,3,4
40 yaş ve üzeri	128	4,3813	,69890			
Toplam	377	4,2493	,75273			

*19 yaş ve altı: 1. Grup, 20-29 yaş arası: 2. Grup, 30-39 yaş arası: 3. Grup, 40 yaş ve üzeri: 4. grup

Yaşam memnuniyeti ölçeği ortalaması ve demografik değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir ve sadece yaş değişkenindeki gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Yaşam memnuniyeti ölçeğinin ortalamaları ve yaş değişkeni ile ilişkisi Tablo 8'de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların yaşam memnuniyet ortalamalarının oldukça yüksek olduğu (X: 4,2493) görülmektedir. Veri toplama aşamasında var olan Covid 19 pandemisinin kişilerin şükür nosyonlarını artırabilecekleri ihtimali düşünülmüştür. Yaşa bağlı olarak 20-29 yaş aralığındaki kişilerin yaşam memnuniyet ölçek puanları diğer yaş kategorilerinden farklıdır ve daha düşüktür ($p < 0,05$, X:4,0241). Bu durumun nedeni bu yaş aralığının genel olarak gençlikten olgunluğa geçiş, iş bulma, gelecek kaygısı, hayat rutini oluşturma gibi kaygılı süreçleri içeren bir dönem olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 9. Göçmen Algısı ve Yaşam Memnuniyeti Ölçeği arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi sonuçları

		Tehlike	Sosyal Dışlama	Sosyal İçerme	İnsancılık	Yaşam
Tehlike	r	1				
	p (2-tailed)					
	N	377				
Sosyal Dışlama	r	,753**	1			
	p (2-tailed)	,000				
	N	377	377			
Sosyal İçerme	r	-,711**	-,668**	1		
	p (2-tailed)	,000	,000			
	N	377	377	377		
İnsancılık	r	-,609**	-,683**	,621**	1	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		
	N	377	377	377	377	
Yaşam Memnuniyeti	r	-,042	-,092	,052	,089	1
	p (2-tailed)	,411	,073	,310	,084	
	N	377	377	377	377	377

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Yaşam Memnuniyeti ve Göçmen Algısı Ölçekleri arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi sonuçları Tablo 9'da gösterilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre yaşam memnuniyeti ve göçmen algısının tüm alt boyutları için herhangi bir ilişki tespit edilememiştir ($p > 0,05$, $r < 0,25$). Göçmen Algısı ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkilere bakıldığında tehlike ve sosyal dışlama faktörleri arasında pozitif anlamlı ve yüksek düzeyde ($p < 0,05$, $r: 0,753$); insancılık ve sosyal içerme faktörleri arasında ise pozitif anlamlı ve orta düzeyde ($p < 0,05$, $r: 0,621$) korelasyon bulunmuştur. Tehlike ve sosyal dışlama faktörleri ile insancılık ve sosyal içerme faktörleri arasındaki ilişki ise negatif yönlüdür. Bu negatif ilişki içerisinde en yüksek korelasyon tehlike ve sosyal içerme faktörleri arasındadır ($r: -0,711$). Bu durum göçmenlere yönelik kabullenici tavrın önündeki en büyük engellerden birinin ya da sosyal dışlamanın en önemli nedenlerinden birinin göçmenlerin *tehlikeli* olarak algılanması olduğunu göstermektedir.

Doğan ve Ünal (2021, s. 35) tarafından yapılan araştırma sonucunda benzer şekilde Suriyeliler ile ilgili dışlayıcı dil kullanımında en belirgin unsurun onların *düzen değiştirici*, ekonomik düzende *bozulmaların* sebebi olarak görülmeleri onlara dair dışlayıcı davranışların temel meşrulaştırıcı noktası olarak bulguların ifade edilmiştir.

Ünal (2014) tarafından yürütülen bir başka araştırmada ise etnik nedenli ayrımcılığın yanında Suriyeli mültecilerle ilgili özellikle *ekonomik kaynakların paylaşılma istenmemesinden* doğan olumsuz algıların varlığının özellikle dikkat çektiği tespit edilmiştir.

Sonuç

Bu çalışmanın temel amacı göçmen algısı ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi ölçmektir. Saha araştırması nicel yöntem kullanılarak 2021 yılı nisan, mayıs, haziran aylarında gerçekleştirilmiştir. Veriler, Covid 19 ile mücadele kapsamında uygulanan sokağa çıkma yasakları nedeniyle online ortamda toplanmıştır.

Çalışmaya 207 kadın 170 erkek olmak üzere toplam 377 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaşları 15 ile 68 yaş aralığında olup ortalama yaşları 33,48'dir. Katılımcıların ortalama gelirleri 5010 TL'dir. Mayıs 2021 için net asgari ücretin 2825 TL olduğu düşünülürse katılımcıların gelir düzeyi asgari ücretten 0,56 oranında yüksektir. Katılımcıların %66,8'i üniversite ve daha üst eğitim kurumlarından mezun olduğu için Türkiye geneli göz önüne alındığında eğitim seviyesi yüksek bir örneklem grubu olduğu söylenebilir. Katılımcıların yarısından fazlası aktif bir işte çalışmakta, çalışmayanların çoğunluğu ise öğrenci, ev hanımı, emekli gibi kategorilerde yer almaktadır.

Araştırmanın bulgularına göre yaşam memnuniyeti ve göçmen algısı arasında korelasyonel bir ilişki bulunamamıştır. Bunun dışında katılımcıların genel olarak yaşam memnuniyetinin yüksek olduğu ve göçmenlere insani olarak yaklaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Kadınların, 19 yaş ve daha altı kişilerin, gelir ve eğitim seviyesi düşük olanların, göçmenleri daha tehlikeli algıladıkları araştırmanın diğer bulguları arasındadır ve bu bulgular literatürle uyumludur. Bu kategorideki kişilerin göçmenleri daha tehlikeli algılanmasının altında yatan birçok neden olabileceği gibi baskın etkinin kadınlar için düşük sosyal etkileşim, psikolojik etkenler, korku ve endişe yüksekliği, 19 yaş ve altı kişiler için sosyal medyada yer alan haberler olduğu düşünülmektedir. Düşük gelirli ve düşük eğitim seviyesindeki kişiler için ise göçmenlerin yoğunluklu olarak daha düşük ve sigortasız çalışma gibi şartları kabul ettiği için vasıfsız işlerde işverenler tarafından tercih edilmesi bunun sonucunda da aynı işlere talip vatandaşlar tarafından tehdit olarak algılanması düşünülebilir.

Sosyal dışlama faktörüne bakıldığında sadece düşük gelir ve eğitim seviyesindeki kişilerin dışlama eğiliminin yüksek olduğu yaş ve cinsiyet kategorilerinde ise herhangi bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum göçmen karşıtlığını ekonomik temelli ele alan literatürü desteklemektedir. Öte yandan bu gruptaki kişilerin sosyal dışlama faktör ortalamaları diğer gruplara göre yüksek olsa da grup içi ve genel ortalama üçten düşüktür. Bu nedenle katılımcıların göçmenleri dışlama eğilimleri katılmama lehinedir. Benzer bir durum tehlike faktörü için de geçerlidir. Sosyal dışlamanın düşük olması sosyal içermenin yüksekliği anlamına gelmemektedir. Çünkü araştırma sonuçlarına göre sadece 40 yaş üstü, lisansüstü eğitim seviyesine sahip ve 6001 (asgari ücretin iki katından fazla) TL'den daha fazla gelire sahip katılımcıların sosyal içirme faktör ortalamaları 3'ün üzerindedir. Diğer grupların ise aralarında anlamlı farklılık olsa dahi sosyal içirme faktör ortalamaları 2'nin altındadır. Bu durum sosyal içermenin sadece göçmenlerin tehlikesiz olduğunu düşünmekten daha fazlası olduğunu göstermektedir. Burada eğitim seviyesi, yaş ve gelir seviyesi değişkenlerinin hangisinin sosyal içermeye daha etkili olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü katılımcıların eğitim seviyeleri, gelir ve yaşları doğru orantılıdır.

İnsancılık faktörünü diğer faktörlerin aksine 3'ün üzerinde ortalamaya sahip tek faktördür. Bu durum daha önce de ifade edildiği gibi katılımcıların göçmenlere genel olarak insani hislerle yaklaştığı şeklinde yorumlanmıştır. Demografik değişkenler bazında bakıldığında ise erkek, eğitim seviyesi yüksek, gelir seviyesi yüksek, 40 yaş ve üzeri katılımcıların insancılık faktör ortalamaları diğer gruplardan yüksektir ve yaş dışındaki tüm değişkenlerde bu yükseklik ilgili değişkende diğer gruplardan anlamlı olarak farklıdır.

Sonuç olarak her ne kadar toplumsal olgular tek bir değişkene indirgenemeyecek kadar kompleks olsa da göçmenler noktasında başat aktörün ekonomi olduğunu söylemek bu çalışma bulguları açısından isabetli görünmektedir. Ülkemizde daha huzurlu yaşamak için kişi başına düşen milli gelirin artırılması elzemdir. Göçmen ve benzer özellikler gösteren bireylerin uyum sağlaması mı beklenmektedir, yoksa onurlu dönüşleri mi. Her halükârda karar vericiler göçmenlerle ilgili olarak her ikisini de kamu politikası olarak düşünmelidir. Bu anlamda; yabancıya, göçmene ve ötekine hoşgörü amaçlı insancılık ve sosyal içermeyi kapsayan politikalar oluşturmalıdır. Hem de Yabancı Düşmanlığını (Tehlike, Sosyal Dışlama) artıran davranış ve paylaşımların hukuki ve toplumsal olarak önüne geçilebilecek politikalar oluşturulmalıdır. Yabancıya, ötekine ve özellikle göçmene Hoşgörü (Sosyal içirme ve İnsancılık), yönelik kamu politikası var olmalı ve uygulama ile toplumda dışlanan tüm kesimlerin entegrasyonu sağlanmalıdır.

Kaynakça | References

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2021), <https://www.aile.gov.tr/asgari-ucret/asgari-ucret-2021/>
- Akın, A., & Yalnız, A. (2015). Yaşam Memnuniyeti Ölçeği Türkçe Formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Electronic Journal of Social Sciences*, 14(54), 95-102.
- Altınsoy, H. (2019,). Türkiye'de uygulanan sosyal içerme politikalarının AB Üyesi ülkeler ile mukayeseli değerlendirilmesi. *Kamu-İş dergisi*, 14(4), 37-68 .
- Bauman, Z. (2020). *İskarta Hayatlar Modernite ve Safraları*. (O. Yener, Çev.) İstanbul, : Tellekt Yayınları.
- Bozkurt, V., Kaya-İnceplik, G., & Baigabylov, N. (2021). Göçmenlere Yönelik Tutumları Etkileyen Değerler ve Demografik Faktörler. M. Karakaş, & D. Çak içinde, *Göç ve Etkileri* (s. 53-72). Ankara: Pagem - Akademi Yayınları.
- Doğan, F., & Ünal, S. (2021). Suriyeli Göçmenlere Yönelik Ayrımcı, Dışlayıcı Söylem ve Eylemlerin. *Sosyolojik Bağlam*, 2(3), 14-40. doi:<https://doi.org/10.52108/2757-5942.2.3.2>
- Dündar, Ö., & Yasım, Y. K. (2022). Türkiye’de bireylerin yaşam memnuniyetinin sosyoekonomik faktörler kapsamında mekânsal analizi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 289-312. doi: 10.54558/jiss.1147445
- Erdoğan, S. (2004). Sosyal Politikada “Avrupalı” Bir Kavram Olarak Sosyal Dışlanma. *Çalışma Ortamı Dergisi*(75), 1. <https://sosyalpolitika.fisek.org.tr/sosyal-politikada-%E2%80%9Cavrupali%E2%80%9D-bir-kavram-sosyal-dislanma/> adresinden alındı.
- Kahya Nizam, Ö., & Sallan Gül, S. (2019). Türkiye’deki Suriyelilerin Sosyolojik “Yabancı” Olarak Ele Alınması Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(47), 97-115. doi:10.35237/sufesosbil.627839
- Koyuncu, A. (2014). *Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Özkul, G., & Dengiz, S. (2018). Suriyeli Göçmenlerin Girişimci Olmalarını Etkileyen Faktörler: Hatay İli Örneği. *Üçüncü Sektör Ekonomi*, 53(3), 1044-1065.
- Park, R. E. (2021). İnsan Göçü ve Marjinal İnsan. L. Ünsaldı içinde, *Yabancı Bir İlişki Biçimi olarak Ötekilik* (K. Eren, Çev.). Ankara, : Heretik Yayınları.
- Simmel, G. (2020). *Bireysellik ve Kültür*. (T. Birkan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Stonequist, E. V. (2021). Marjinal İnsan Meselesi. L. Ünsaldı içinde, *Yabancı Bir İlişki Biçimi olarak Ötekilik* (E. Arıcan, Çev., s. 230). Ankara: Heretik Yayınları.
- Tecim , E., & Karakoyunlu, M. (2021,). “Göçmen Algısı Ölçeği” Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenirliği . *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* , 10(3), 2832-2852 . doi:<https://doi.org/10.15869/itobiad.957721>
- Ünal, S. (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 6(3), 65-89.
- Yeşildağ, İ. (2022). Göçmen Karşıtlığına Etki Eden Faktörler. *Sosyoloji Notları Dergisi*, 6(1), 24-42.